

ВАЖЛИВІСТЬ САМОСТІЙНОГО УКРАЇНСЬКОГО МИСТЕЦТВА

Кваша А.Д., студ. гр. ОМ-316

Науковий керівник – Герасімова Д.Л., доцент (кафедра Образотворчого мистецтва, рисунку, живопису, архітектурної графіки, Одеська державна академія будівництва та архітектури)

Анотація. Розглядається важливість самостійного розвитку українського мистецтва, яке тривалий час привласнювала російська імперія. Описуються успіхи у відстоюванні Україною права на свою культурну спадщину. Аналізується передісторія створення Української академії мистецтв для самостійного розвитку вітчизняного мистецтва. Наголошується на необхідності фінансування креативного сектору, підтримки митців та популяризації національного мистецтва. Порушується питання використання українських художніх матеріалів замість імпорتنих. Текст закликає до усвідомлення ролі самобутнього мистецтва у зміцненні культурного впливу та авторитету України.

Актуальність. Питання самостійного розвитку українського мистецтва і культури є надзвичайно актуальним в умовах російської агресії та спроб нівелювати українську ідентичність. Тривалий час Російська імперія привласнювала здобутки українських митців, представляючи їх як російські. Відтак, відстоювання України права на власну культурну спадщину та самобутність мистецтва є нагальною потребою. Актуальним також є питання використання українських художніх матеріалів замість імпорتنих, зокрема продукції вітчизняних виробників. Це не лише підтримає національну економіку, а й забезпечить самобутність українського мистецтва.

Вступ. Під час повномасштабного вторгнення в Україні відбувся великий підйом національної свідомості. Українці як ніколи зрозуміли важливість власної культури. За період з 24 лютого 2022 року по 25 грудня 2023 року внаслідок російської агресії зруйновано або пошкоджено 872 об'єкти культурної спадщини [1]. Та чи тільки нещодавно почалось примусове знищення всього українського зі сторони росії? Розглянемо це питання.

Рис. 1. Картина «По воду». Пимоненко М.К., 1893 рік

1. Як працює привласнення українського мистецтва? У імперіалістичних державах протягом всього існування зберігалась тенденція запозичувати у завойованих народів, колоній, їх культурні особливості. Це стосується й образотворчого мистецтва. Починаючи з 18 століття російська імперія привласнювала собі українських митців. Через політику держави, Емський указ і Валуєвський циркуляр українці не мали змоги створити самостійної школи мистецтв, тож звертались до академій Європи або навчались в тодішніх умовах. А пізніше, через голодомори, репресії і інші травмуючі процеси, українцями заволодів комплекс меншовартості, котрий значно вплинув на нашу свідомість, як нації. В результаті,

такі художники, як – Мурашко О.О., Айвазовський І.К., Малевич К.С., Архип Куїнджі, Пимоненко М.К., Марія Башкирцева – вважаються російськими художниками у всьому світі, але насправді такими не є. Це українці, або люди, що мали відношення до української культури і писали про неї полотна [2].

Рис. 2. Картина «Очерети на Дніпрі поблизу містечка Олешки». Айвазовський І.К., 1857 р.

2. Як вирішити питання з постімперіалістичними проблемами в культурі? Нації працюють так само, як й людський організм та його психіка. Щоб рухатись далі варто пропрацювати травми, задані в минулому. І хоч минуло вже багато років, але національні травми можуть залишати свій слід ще на довгі покоління, якщо не підходити до життя свідомо. Українцям варто розуміти, що вони вже мають власну державність і мають можливість просувати і заявляти про своє існування світові. Проробляючи меншовартості, можна асимілюватись від постімперіалістичної держави і творити як нове життя, так і мистецтво.

2.1. Успішні приклади асиміляції він постімперіалістичної країни:

1) Протягом багатьох років український гопак і борщ вважались російським здобутком у всьому світі. Але українці з часом почали відстоювати право власності власних національних ідей і навіть в багатьох країнах в ресторанах почали змінювати назви на «українська страва», а на танцювальних заняттях і виступах називати правильну назву козацького бойового танцю.

2) Один з найбільш відвідуваних музеїв світу, Метрополітен у Нью-Йорку, змінив підписи трьох відомих художників – Іллі Рєпіна, Івана Айвазовського та Архипа Куїнджі. Тепер біля їхніх робіт вказано – український художник. Цих змін протягом довгого часу добивались українські митці, представники музеїв та дипломати. Подібні рішення це показник кропіткої роботи над усвідомленням власної ідентичності і правом на власність народу.

3. Як розвинути самостійність українського мистецтва? Відстоювати своє право на історію являється рухом у правильну сторону для України. Мудрість поколінь дає поштовх до розвитку в майбутньому. Роздивимось які є можливості для запобігання повтореного культурного присвоєння надбання України на прикладі діяльності Мурашка Олександра Олександровича та Бойчука Михайла Левовича, та варіант розвитку мистецтва надалі.

3.1. Передісторія української академії мистецтв. Самостійне мистецтво. Нам пощастило, що в Україні тепер існують заклади вищої освіти, котрі дають можливість для самостійного розвитку всередині країни. Приклад тому, Українська академія мистецтв, котра бере свій початок ще у 20 столітті. Одними з 12 фундаторів були Мурашко О.О та Бойчук М.Л. Їх поєднувала освіта європейського рівня і прогресивні ідеї, котрі вони вкладали в своїх учнів. Наприклад, Михайло Левович мав величезний рівень знань з провідних країн Європи, навчався в Кракові, Відні, у Парижі, надихався митцями Італії, Сицилії [3]. Олександр Олександрович теж навчався у Франції і дивував місцевих своїм живописом, поглинав ідеї імпресіонізму, хоч і залишився на все життя реалістом. На жаль, їх спіткала важка доля і їх було вбито радянським режимом, котрий вважав їх занадто самостійними надто

прозахідними, надто формалістичними. Їх і ще багато митців було втрачено назавжди в той період [4].

Але, на щастя, учбовий заклад зберігся і зараз несе назву Національна академія образотворчого мистецтва і архітектури. Крім того, була відкрита окрема Київська державна академія декоративно-прикладного мистецтва ім. Михайла Бойчука, але її було частково зруйновано через ракетний удар росії по Києву 25 березня 2024 року [4].

Рис. 3. Картина «Дівчина у червоному капелюсі». Мурашко О.О, 1903 р.

3.2. Фінансування розвитку креативного сектору та митців. Наприклад, основна експозиція Лувру включає 35 тисяч творів, в тому числі 7 тисяч картин. Якщо приділяти кожній роботі всього лише 10 секунд, на їх огляд буде потрібно чотири дні і чотири ночі. Квиток туди коштує від 22 до 124 євро, а кількість відвідувачів щодня налічує 30 тисяч осіб на день. Таким чином заробіток на рік становить від 250 млн до 1,3 млрд. євро на рік. Подібні музеї мають коріння з приватних колекцій королів та заможних людей, є результатом імперіалістичних ідей у присвоєнні культурних спадщин різних народів. Для України це ж чудова умова створити унікальний творчий простір, де більшість творів мистецтва носитимуть народний характер і представлятимуть саме українських митців. При умові розвитку та фінансування творчості художників, зберігання робіт минулих століть та належне відношення до популяризації музеїв України є можливість створити галереї високого рівня, в котрі будуть бажати потрапити тисячі туристів. Історичний досвід, культурна спадщина та традиції можуть додати індивідуальність в українське мистецтво.

Багато країн використовують в своїй політиці м'яку силу. Вона полягає в тому, що культура – значно ефективніший метод змусити світ поважати вашу країну, ніж потужне військо. Приклад успішного використання м'якою сили – Південна Корея, котра за рахунок розвитку креативного сектору змогла покращити економічний та політичний стан країни.

Тобто, будь-яке мистецтво вигідне для держави та її розвитку, бо воно приносить: зацікавленість іноземців, популяризацію, туризм, міжнародну прихильність, авторитет країни та впливає на подальший дохід.

4. Яке значення має вітчизняне виробництво художніх матеріалів? Для створення українського мистецтва важлива практика для майбутніх митців і, звісно матеріали, для створення робіт. І в цій сфері не можна не наголосити про багатовікову залежність від російських матеріалів. З початку 18 століття сусідня держава розвивала власний досвід виробництва художніх матеріалів, через що їх якість була високою. Таким чином довгий час провідною маркою фарб в майстернях українців були «Сонет» та «Мастер клас». Чому ж важливо все ж таки звертатись до вітчизняних виробників?

По-перше, купівля продукції українського виробника допомагає в подальшому розвитку кількості і якості матеріалів. Будь-яка марка фарб чи художній матеріал, прилад не завжди були ідеальними, це результат багаторічного досвіду та методу спроб та помилок.

По-друге купівля вітчизняних товарів – це внесок в економіку України, а відповідно й допомогу військовим, покращення умов їх служби. Так само працює і з купівлею товарів країни-ворога: це умовна інвестиція в розвиток цієї держави, що може понести негативні наслідки для цілісності і безпеці України

Як альтернативу, можна запропонувати фарби «Практика», «Ground Stone» або «Легенда» від НТЦ Лазуріт, що понад 25 років виробляє художні матеріали. НТЦ має унікальний науково-виробничий комплекс, на якому впроваджено повний цикл виробництва. Це і приготування масел, і збагачення і синтез пігментів по історичним рецептурами, і власне виробництво масляних і акварельних акрилових фарб. Вони брали і беруть участь у багатьох проектах по розпису та реставрації культових споруд як у нашій країні, так і за кордоном [5].

Рис. 4. Фотографія обкладинки сайту НТЦ Лазуріт з фарбами «Практика»

Висновок. Отже, сприяння самостійному розвитку українського мистецтва є запорукою культурного відродження та зміцнення міжнародних позицій України. Для подолання комплексів меншовартості та посттравматичних наслідків колоніального минулого Україні необхідно свідомо працювати над проблемами національної ідентичності. Усвідомлюючи власну історію, традиції та культурні здобутки, українці зможуть повністю асимілюватися від постімперського впливу. Популяризація національного мистецтва у світі шляхом створення потужних музейних галерей сприятиме зміцненню культурного впливу та позитивного іміджу України на міжнародній арені. Лише усвідомлення ролі самобутньої культури і мистецтва у формуванні національної ідентичності дозволить Україні відстояти право на власну культурну спадщину та зміцнити авторитет незалежної держави.

Література:

1. Стаття “Через агресію рф в Україні зруйновано або пошкоджено 872 пам’ятки культурної спадщини”. Сайт: armyinform.com.ua. 9 Січня 2024 рік
2. Стаття “Українські художники, яких вкрала Росія: як Україні повернути свою культурну спадщину”. Сайт: life.liga.net
3. Стаття “Що треба знати про Михайла Бойчука”. Сайт: vogue.ua. 25 березня 2024 рік
4. Стаття “Мурашко Олександр”. Сайт: uaview.ui.org.ua.
5. Інформація з офіційного сайту НТЦ Лазуріт. Сайт: ntc-lazurit.com